

Poročilo o prvem shodu katoliških slovenskih nepolitiških društev, ki se je vršil 1. 1902. v Ljubljani. Sestavil Luka Smolnikar, predsednik pripravljalnega odbora. V Ljubljani, 1902. Tisek „Katol. Tisk.“. Str. 125.

— Na tem shodu je bilo zastopanih že 78 svetnih nepolitiških, večinoma izobraževalnih društev slovenskih. In vendar je bil ta shod namenjen v prvi vrsti pouku, kako se naj snujejo in vodijo taka društva! Iz tega se pač razvidi, kako mogočno je že naraslo to društveno gibanje med Slovenci. In odkar je izšla ta knjižica, je začela na novo delovati že zopet cela vrsta izobraževalnih društev na vseh straneh naše domovine. Želja po izobrazbi in neizogibna potreba novih časovnih razmer sta rodili ta društva, katera nam bodo — to trdno upamo — vzgojila inteligenčen in nraven ljudski naraščaj. Zadržuj nam, da zabeležimo le tvarine, o katerih se je na tem dvadnevem sestanku razpravljalo: O notranjem poslovanju „Zveze“, o izseljevanju, medsebojni pomoči društev in o pravnem varstvu, o potrebi organizacije sploh, o shodih in govornikih, o strokovni organizaciji, o skupnem socialnem delovanju s Hrvati, o osrednji zvezi strokovnih društev cele Avstrije in o časnikarstvu. Najobširnejši oddelek „Poročila“ pa je „Navod za snovanje in vodstvo društev“. Priporočamo to poročilo vsem, ki se zanimajo za društveno življenje.

Narodno gospodarstvo. Spisal Vekoslav Kukovec. V Celju, 1901. Natisnil in založil Dragotin Hribar. Str. 93. — Člankom, katere je gosp. pisatelj zbral v tej knjižici, je dal vsekako presplošen naslov. Zakaj teoretičnih razmotrivanj o raznih narodno-gospodarskih načelih se neče niti lotiti, ampak jih izpočetka že kar kratko odvrta, kakor da bi bile to čisto nevažne stvari: „Liberalna in druge do zdaj vladavše gospodarske šole imajo za strogega nasprotnika in sodnika zgodovino, ki istim očita marsikatero dokazane pregrehe. Absolutni zadružniki nimajo pa nasprotno, dočim omenjenim disciplinam zgodovina vsaj v gotovih ozirih dokazuje njih neutajljive zasluge, sploh praktičnih dokazov o veljavi svojih načel, ker do zdaj na svetu še ni dežele, kjer bi ista bila tudi v praksi pokazala svojo moč.“ Nejasno nam je, kaj si misli g. pisatelj pod imenom „absolutnih zadružnikov“. Ali so to komunisti, ali pristaši kooperativnih zadrug ali prijatelji strokovne organizacije? Sploh se zdi, da se g. pisatelj še sam ni mogel odločiti za nobeno načelno stališče, kajti vse teorije so mu „nezanesljive in nejasne“; on hoče pustiti vsakega „pri njegovem najboljšem prepričanju“

in opozarja, da imajo vse gospodarske smeri ena nevtralna tla, namreč varčnost. O tej varčnosti razpravlja nato v poljudni obliki, in sicer govori najprej o splošnem pomanjkanju štedljivosti in o raznih potih zapeljivosti, potem preiskuje meje, do katerih sega razumna štedljivost, in slednjič vzpodbuja k varčnosti mladino in gospodarje k preudarnemu in racionalnemu gospodarstvu z natančnimi zapiski. Kakor se vidi iz tega, se je g. pisatelju vse „narodno gospodarstvo“ skrčilo v nekaj moralnih nauk, a tudi ti nimajo mnogo dokazilne moči, ker se pisatelj skrbno izogiba vsakega verskega motiva. Dr. E. L.

RUSKA.

V novejšem času so se začeli Rusi bolj zanimati za druge Slované, in vsled tega je tudi v njihovem slovstvu „slavjanovédênje“ precej napredovalo. O Slovencih je izšlo v dóbi enega leta kar pet knjižic, večinoma ponatiskov iz večjih ruskih listov. In sicer sta jih spisala g. Haruzin, sedanji podguvernér v Vilni, in njegova sestra, gdčna. Véra Haruzina.

Dve izmed teh knjižic smo kratko ocenili že v lanskem letniku; v prvi, „**Krestjanin Avstrijskoj Krajni i jeho postrojki**“ (stran 376.) popisuje gosp. Haruzin gospodarstvo našega kmeta in njegove stavbe, v drugi, „**Kranjskij kraž i jeho čudesnyja javljenja**“ (str. 503.) je pa popisal naš Kras, njegove vode in podzemne jame. Preostajajo nam torej še tri zadnje knjižice.

Krajna. Očerk. S mnogimi risunkami. Véra Haruzina. Iz žurnala „Estesvozanje i Geografija“. Moskva. Universitetskaja tipografija, Strastnoj bulvar. 1902. — Pisateljica slavi kranjsko deželo z vznesenimi besedami: „Prelestnaja strana¹⁾ — Krajna; strana vysokih gor i cvétuščih dolin, gustyh lêsov, gdê vodjatsja dikijakozy, medvêdy i volki, otradno²⁾ zelenyh alpijskih pastobišč; strana, gdê rêki mčatsja, bezumno burnyja, po širokim dolinam, gde lêsaplny žurčanja svêtljih potokov i podzemnyh ključej.³⁾ Strana čudež prirody; isčezajuščih⁴⁾ periodičeski ozer, pod zemljeju tekuščih rêk, peščer,⁵⁾ porazajuščih mračnym veličjem svoih zal, skrivajuščih v sebê propasti, podzemnye hoda i čelebnyja vody, burnyh vodopadov, probyvajuščih sebê hod meždu stenami nepreklonnyh utesov. . .“⁶⁾ Nato popisuje pred-

1) Krasna dežela. — 2) Veselo. — 3) Virov. — 4) Izginjajočih. — 5) Votlin. — 6) Skal.

zgodovinsko dobo, izkopine in zgodovino kranjske dežele, njeno površino, gore in reke, narodne običaje, noše itd.

Avstrijskaja Krajna. S 39 risunkami. Al. Haruzin. S. Peterburg. Izdanje redakciji žurnala „Rodnik“. 1902. — „Rodnik“ je mladinski list, in zato je tudi popis kranjske dežele, katerega je za njegovo čitateljstvo napisal g. Haruzin, primeren njenemu obzorju. Ob mnogih slikah popisuje najkрасnejše kraje naše dežele ter hvali naše ljudstvo zaradi njegove globoke vernosti, vdanosti proti cerkvi, zaradi njegove poštenosti in delavnosti. G. Haruzin se je pa lotil tudi težavnejše naloge v večji knjigi:

Nacionalnaja evolucija slovincov. Ottisk iz „Ruskago Věstnika“.

Al. Haruzin. — S. Peterburg. Tipolitografija V. V. Komarova. 1902. —

Kar je izvedel od raznih svedokov in sam opazoval na Slovenskem, to je spravil tu v nekaj sestav, katerega izkušnja logično izvajati iz preteklosti.

Narodno - gospodarski pregled je nekoliko zastarel, ker gosp. pisatelj ni imel še najnovejših podatkov. Dobi jih

v novem „Letopisu Gospodarske Zveze“. Dobro je opisal borbo Slovincov za pravice svojega jezika. V cerkvenih vprašanjih se vidi iz vsake vrste Rus, kateri se ne more ločiti od predsodkov razkolne državno-narodne cerkve. Zato pripri-

suje tudi agitaciji za uniatstvo veliko važnost. Sicer izjavlja, da je on kot ruski uradnik nasproten uniatstvu: „Mi Russkie, izdavna privykli¹⁾ smotrēt na uniatov, kak na otstupnikov²⁾ pravoslavnoj cerkvy.“ A vendar želi, da bi se ta agitacija razširila, ker upa, da se s tem Slovenci približajo razkolu. On pravi naravnost: „Uniatskoje dviženje južnih slavjan jest dviženje ot Rima k vostočnoj cerkvi, i ono imējet v obščeslavjanskom dělě važnejšeje značenje.“ Sploh glede cerkvenih stvari gospod Haruzin ni bil najbolje informiran. Da se v Ljubljani proti jezuitom prirejajo poulične demonstracije, nam pač ni znano, in da bi državno pravdnništvo v zvezi s cerkvijo preganjalo liberalno časopisje, o tem nas izkušnja uči baš nasprotno. Ako bi bil gospod Haruzin proučeval cerkveni organizem katoliški na Slovenskem, bi bil pač videl, da slovenska duhovščina žrtvuje vse za svoj narod — mnogo več, kakor pa razkolna. Sicer pa smo veseli, ako se kak Rus sploh poda na polje takih razmotrivanj, ker more uspeh biti za nas le ugoden.

G. Haruzin ima vsekako to zaslugo, da je proučeval resno naše razmere in izkušal podati temeljito narodopisno studijo. Dr. E. L.

1) Vajeni. — 2) Odpadnikov.

TRUDNA.

P. ŽMITEK.

